

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

โรงรับจำนำเป็นสถาบันการเงินที่เก่าแก่ที่สุดในระบบเศรษฐกิจและสังคมไทยทำหน้าที่เฉพาะการให้สินเชื่อเพียงอย่างเดียว ธุรกิจรับจำนำในระยะแรกเป็นการรับจำนำตามบ้าน โดยเริ่มจากการกู้ยืมเงินระหว่างญาติสนิทมิตรสหาย และมีการขยายตัวแพร่หลายมากขึ้น บางครั้งเกิดกรณีหนี้สูญจึงทำให้มีการยึดสิ่งของไว้ เป็นหลักประกัน และมีการแสวงหาผลประโยชน์ในรูปของดอกเบี้ย ในปัจจุบันเมื่อใดก็ตามที่ผู้มีรายได้น้อยหรือผู้มีรายได้นปานกลางเกิดความขัดสนเงินทองเฉพาะหน้า และไม่สามารถใช้บริการจากสถาบันการเงินอื่น ก็จะหันมาใช้บริการของโรงรับจำนำ เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไปพลางก่อนตามแต่สภาพของแต่ละบุคคล โรงรับจำนำจึงเป็นแหล่งที่พึ่งของคนที่ประสบปัญหาด้านการเงินจนได้ชื่อว่า "ธนาคารของคนยากจน" แต่โรงรับจำนำเอกชนมักเอารัดเอาเปรียบประชาชนผู้มาจำนำโดยการกดราคา หรือเรียกเก็บดอกเบี้ยเกินอัตรา หรือเรียกค่าใช้จ่ายอื่นในราคาสูง เช่น ค่าเก็บรักษาของ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงเล็งเห็นความสำคัญและจัดตั้งโรงรับจำนำของรัฐขึ้นเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2498 ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น "สถานธนาณูเคราะห์" ในปี พ.ศ. 2500 สังกัดกองสวัสดิการสงเคราะห์กรรมประชาสงเคราะห์ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2517 คณะกรรมการที่ปรึกษาฝ่ายบริหารราชการแผ่นดินได้พิจารณาเห็นว่ากิจการนี้มีการดำเนินงานในเชิงธุรกิจ จึงได้พัฒนาหน่วยงานออกมาเป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย ใช้ชื่อว่า "สำนักงานธนาณูเคราะห์" ซึ่งในปัจจุบันสำนักงานธนาณูเคราะห์มีสถานธนาณูเคราะห์ในสังกัดอยู่ 19 แห่ง กระจายอยู่ตามเขตชุมชน ให้บริการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อยที่ประสบความเดือดร้อนเนื่องจากขาดแคลนเงิน ได้มีเงินไปใช้จ่ายในการยังชีพ ตลอดจนเป็นทุนประกอบอาชีพเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า โดยนำสิ่งของมาจำนำโดยเสียดอกเบี้ยใน

อัตราค่า และเพื่อตรงอัตราดอกเบี้ยรับจําหนายของโรงรับจําหนายเอกชนมิให้เรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา หรือเรียกค่าเก็บรักษาของ

ตามการบริหารงานเชิงธุรกิจ กําไรเป็นเครื่องมือสำคัญในการวัดผลการดำเนินงานของสถานธนาณูเคราะห์ ซึ่งการวัดผลการดำเนินงานของสถานธนาณูเคราะห์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นั้นเฉพาะกําไรสุทธิของสถานธนาณูเคราะห์แต่ละแห่งเท่านั้น ยังไม่มีการแสดงข้อมูลในลักษณะของการวิเคราะห์ถึงความสามารถในการหากําไร เช่น การวิเคราะห์อัตรากําไรต่อรายได้ อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน เป็นต้น ซึ่งในด้านของการบริหารแล้วข้อมูลดังกล่าวจะเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลที่จะช่วยให้สามารถวัดประสิทธิภาพในการทำงานของผู้จัดการสถานธนาณูเคราะห์ ซึ่งมีความรับผิดชอบที่จะต้องบริหารงานของสถานธนาณูเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ข้อมูลในส่วนที่วิเคราะห์เพิ่มเติมยังสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน การตัดสินใจ และการควบคุมการปฏิบัติงานของสถานธนาณูเคราะห์ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของสถานธนาณูเคราะห์
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานของสถานธนาณูเคราะห์แต่ละขนาดโดยประยุกต์แนวคิดการบัญชีตามความรับผิดชอบ (Responsibility Accounting)
3. เพื่อเสนอแนะรูปแบบรายงานการวัดผลการปฏิบัติงานแก่สถานธนาณูเคราะห์

ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของสถานธนาณูเคราะห์แต่ละแห่งสำหรับปีงบประมาณ 2531 และ 2532 และศึกษาข้อมูลรายได้และสินทรัพย์ดำเนินงานของสถานธนาณูเคราะห์สำหรับปีงบประมาณ 2532

วิธีการเลือกตัวอย่าง

จำนวนประชากรมีสถานธนาคราะห์ 19 แห่ง เลือกตัวอย่างมา 6 แห่งโดยจำแนกออกเป็นขนาดเล็ก 2 แห่งใช้สัญลักษณ์ย่อ S1 และ S2 ขนาดกลาง 2 แห่งใช้สัญลักษณ์ย่อ M1 และ M2 และขนาดใหญ่ 2 แห่งใช้สัญลักษณ์ย่อ L1 และ L2 การแบ่งขนาดจำแนกตามเกณฑ์มูลค่าทรัพย์สินจำนวนค้างเหลือ ณ วันที่ 30 กันยายน 2532 ดังนี้

1. ขนาดเล็ก มูลค่าทรัพย์สินจำนวนค้างเหลือน้อยกว่า 20 ล้านบาท
2. ขนาดกลาง มูลค่าทรัพย์สินจำนวนค้างเหลือระหว่าง 20 - 30 ล้านบาท
3. ขนาดใหญ่ มูลค่าทรัพย์สินจำนวนค้างเหลือมากกว่า 30 ล้านบาท

เงื่อนไขของการศึกษา

1. การรับจำนำสมมติว่าเกิดขึ้น ณ วันต้นเดือน
2. การไถ่ถอนทรัพย์สินจำนำและการจำหน่ายทรัพย์สินหลุดจำนำตลอดเดือนหนึ่ง ๆ สมมติว่าเกิดขึ้นโดยเฉลี่ย ณ วันกึ่งกลางเดือน

จากเงื่อนไขของการศึกษาทั้ง 2 ข้อนี้นำไปใช้ในการคำนวณสัดส่วนการแบ่งสรรดอกเบี้ยจ่ายให้กับทรัพย์สินจำนำที่ไถ่ถอน ทรัพย์สินหลุดจำนำ และทรัพย์สินจำนำค้างเหลือปลายปี

สมมติฐานของการศึกษา

1. สถานธนาคราะห์ขนาดใหญ่มีความสามารถในการหากำไรสูงกว่าสถานธนาคราะห์ขนาดกลางและขนาดเล็ก
2. ทรัพย์สินหลุดจำนำประเภท เพชร ทอง นาก และเงินรูปพรรณมีอัตรากำไรส่วนเกินต่อรายได้จากการจำหน่ายทรัพย์สินหลุดจำนำต่ำกว่าประเภทเบ็ดเตล็ด

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งได้จากการเก็บรวบรวมตัวเลขทางบัญชี รายงานทางการเงิน ระเบียบ ข้อบังคับ และเอกสารต่าง ๆ ของสถานธนาณูเคราะห์ รวมทั้งค้นคว้าจากตำรา วารสาร และบทความที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดต่าง ๆ เช่น สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ห้องสมุดของกรมประชาสัมพันธ์ เป็นต้น
3. วิเคราะห์การดำเนินงานของสถานธนาณูเคราะห์แต่ละขนาด จำแนกตามประเภทของกิจกรรมหลัก และจำแนกตามประเภทของทรัพย์สินจำนำ เปรียบเทียบการดำเนินงานตามขนาดของสถานธนาณูเคราะห์ ซึ่งแบ่งเป็นขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยแบ่งสรรต้นทุนคอกเบี้ยจ่ายและค่าใช้จ่ายการดำเนินงานให้กับสถานธนาณูเคราะห์แต่ละแห่งให้ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด
4. ศึกษารูปแบบรายงานที่ใช้ในการวัดผลการดำเนินงานในรูปแบบของศูนย์กำไร (Profit Center) รวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานธนาณูเคราะห์
2. เพื่อให้ผู้ที่สนใจและหน่วยงานอื่นนำความรู้ด้านการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานไปประยุกต์
3. เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจโรงรับจำนำให้เป็นที่รู้จักกันมากขึ้น